

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 103/2020-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť advokáta [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Bickom, advokátska kancelária, Dukelská 972/7 – 3, Považská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Okresného súdu Prievidza č. k. 2 T 141/2016-389 z 13. júla 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom a rozhodnutím č. k. 2 T 141/2016-423 zo 26. augusta 2019 vydaným predsedom senátu a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. októbra 2019 doručená ústavná sťažnosť advokáta [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 T 141/2016-389 z 13. júla 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom a rozhodnutím č. k. 2 T 141/2016-423 z 26. augusta 2019 vydaným predsedom senátu (ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“).

2. Z obsahu obširnej ústavnej sťažnosti a jej príloh na 16 stranách vyplýva, že sťažovateľ bol ako advokát opatrením okresného súdu č. k. 0 Tp 873/2016-9 z 2. mája 2016 ustanovený za obhajcu obvinenému [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obvinený“), v tom čase stíhanému zo zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Po vynesení konečného rozhodnutia v merite veci, rozsudku okresného súdu z 26. októbra 2010, ktorým bola schválená dohoda o vine a treste, došlo k skončeniu obhajoby obvineného. Sťažovateľ následne požiadal okresný súd o priznanie trov obhajoby v označenej trestnej veci, ktoré vyčíslil na sumu 7 492,90 €. Okresný súd predmetným uznesením z 13. júla 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom priznal sťažovateľovi odmenu a náhradu hotových výdavkov v sume 5 635,36 €. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej predseda senátu okresného súdu rozhodol uznesením z 26. augusta 2019 tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) zamietol. Sudca okresného súdu (predseda senátu) nereagoval na jeho

skutkové a právne argumenty uvedené v sťažnosti, pričom dáva do pozornosti, že uznesenie vyhotovil ten istý súdny úradník, ktorý rozhodol o trovách konaniach.

3. Sťažovateľ (ktorý je už známy z rozhodovacej činnosti ústavného súdu ako osoba opakujúco namietajúca od roku 2008 porušenie svojich práv v dôsledku nepriznania trov konania v plnej výške, pozn.) je presvedčený, že označenými rozhodnutiami okresného súdu došlo „*k extrémnemu zásahu do jeho základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces)*“, ako aj k neprípustnému zásahu do ďalších základných práv a napadnuté rozhodnutia sú ústavne neakceptovateľné.

4. Sťažovateľ poukazuje na to, že vyšší súdny úradník mu priznal trovy obhajoby v nižšej výške, ako si uplatnil, a preto postupoval podľa neho svojvoľne aj v rozpore s príslušnými právnymi normami advokátskej tarify zakotvenej vo vyhláške Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Konkrétne namieta nesprávnu aplikáciu § 14 ods. 2 písm. a), § 16 ods. 3, § 15 písm. a) a b), § 17 ods. 1 a § 18 ods. 3 vyhlášky, ako aj ďalších ustanovení, napr. § 9, § 12 a § 14 ods. 6 vyhlášky a tiež porušenie Trestného poriadku v § 176 ods. 2 a § 192 ods. 1 a podobne. Závery pre toto konštatovanie platia aj pre rozhodnutie predsedu senátu. Konkrétne námietky údajnej ústavnej neakceptovateľnosti napadnutých rozhodnutí okresného súdu opisuje sťažovateľ na stranách 4 a 5 ústavnej sťažnosti v bodoch 1 až 7, ktoré tiež uviedol aj vo svojej sťažnosti (a jej doplnení) proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Medzi tieto námietky patrí aj nesprávne ustálenie základnej sadzby tarifnej odmeny, nepriznanie odmien a k nim patriacich náhrad za úkony právnej služby a nesprávne zaokrúhľovanie advokátskej tarify zo strany okresného súdu.

5. Podľa sťažovateľa nesprávnym výkladom všeobecne záväzných predpisov (najmä uvedenej vyhlášky) a dôvodmi uvedenými v bodoch 2 až 4 došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie, na ochranu majetku, legitímneho očakávania nadobudnutia majetku, a tým aj k porušeniu označených článkov ústavy, dohovoru a listiny, ktoré sú uvedené v bode 1 ústavnej sťažnosti.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že jeho označené práva napadnutými rozhodnutiami okresného súdu (bod 1) porušené boli. Súčasne navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutia okresného súdu a domáha sa aj náhrady trov konania.

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

11. V súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12 . Podľa § 34 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak je navrhovateľ advokátom, nemusí byť v konaní zastúpený, hoci sťažovateľ je v tomto konaní zastúpený.

13. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a obdobne aj čl. 11 ods. 1 listiny každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne aj čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

14. Ústavný súd zdôrazňuje, že jeho úlohou pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je posudzovanie právnej perfektnosti namietaného rozhodnutia všeobecného súdu z hľadiska formálnych požiadaviek vyplývajúcich zo zákonov a iných

všeobecne záväzných právnych predpisov a z týchto aspektov jeho „vylepšovanie“ (IV. ÚS 325/08). Ústavný súd nie je ani opravným súdom právnych názorov všeobecných súdov. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle judikatúry ústavného súdu by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný, čo sa však v prípade sťažovateľa nepotvrdilo (m. m. I. ÚS 129/2017).

15. Pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd štandardne poukazuje na svoje ústavné postavenie vymedzené v čl. 124 ústavy, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, alebo napr. III. ÚS 80/09, III. ÚS 251/09), ale súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

16. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základných práv v bode 1 a 13 napadnutým rozhodnutím okresného súdu, ktoré považuje za ústavne neakceptovateľné a svojvoľné z dôvodov uvedených v bodoch 2 až 5.

17. Ústavný súd zistil, že v časti (proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka) nemá právomoc konať o tejto ústavnej sťažnosti sťažovateľa a v časti (proti rozhodnutiu predsedu senátu) okresného súdu je jeho ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená. Na základe týchto zistení rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

III.A K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozhodnutím okresného súdu č. k. 2 T 141/2016-389 z 13. júla 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom

18. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

19. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

20. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ uznesenie okresného súdu napadol sťažnosťou (prostriedok procesnej obrany, pozn.) v rámci súdu prvej inštancie.

21. Sťažovateľ teda využil svoje právo podať proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť, o ktorej rozhodoval predseda senátu, ktorý bol zároveň oprávnený a aj povinný poskytnúť ochranu základným právam alebo slobodám sťažovateľa v prípade zistenia, že napadnutým rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka došlo k ich porušeniu. Právomoc predsedu senátu rozhodnúť o prostriedku procesnej obrany sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu, hoci tento prostriedok nápravy a priori nemožno zaradiť medzi klasické opravné prostriedky zakotvené v Civilnom sporovom poriadku.

22. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

III.B K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozhodnutím okresného súdu č. k. 2 T 141/2016-423 z 26. augusta 2019

23. Sťažovateľ v podstatnom namieta porušenie svojich práv z dôvodov uvedených v bode 4.

24. Pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd štandardne poukazuje na svoje ústavné postavenie vymedzené v čl. 124 ústavy, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inšinciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96 alebo napr. III. ÚS 80/09, III. ÚS 251/09), ale súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach ústavne aplikovateľným spôsobom aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd. Ústavný súd nemôže zasahovať do ich skutkových a právnych záverov, ak ich z danej perspektívy možno pokladať za udržateľné, a to i v prípade, ak by k nim mal čiastkové výhrady. To v danom kontexte znamená, že ani prípadná vecná nesprávnosť rozhodnutia všeobecného súdu nie je sama osebe významná, lebo konanie o ústavnej sťažnosti nie je pokračovaním konania v ďalšej inštancii mimo rámca všeobecného súdu.

25. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené východiská svojej ustálenej judikatúry konštatuje, že námietky sťažovateľa odôvodňujúce porušenie jeho základných práv napadnutým rozhodnutím predsedu senátu okresného súdu smerujú proti rozhodnutiu o priznaní mu odmeny za obhajobu, resp. proti určeniu jej výšky, čo sa v okolnostiach daného prípadu vo svojich dôsledkoch síce mohlo negatívne dotknúť sťažovateľa, avšak z hľadiska kritérií ústavnej udržateľnosti súdneho konania ich podľa názoru ústavného súdu nemožno dávať na rovnakú úroveň a pripisovať rovnakú ústavnú relevanciu ako v prípade,

ak by išlo o námietky proti procesnému postupu všeobecného súdu vedúcemu k rozhodnutiu vo veci samej.

26. Z napadnutých rozhodnutí okresného súdu vyplýva, že sťažovateľovi bola priznaná odmena obhajoby a náhrada hotových výdavkov a straty času v sume 5 635,36 €, on však sumu vyčíslil na 7 492,90 €. Rozdiel predstavuje sumu 1 857,54 €. Bez toho, aby ústavný súd podrobne citoval z ich obsahu (pretože ich závery sťažovateľ dobre pozná, pozn.), je potrebné uviesť, že predmetné závery sú zrozumiteľne a logicky odôvodnené a nepopierajú zmysel ani účel použitej právnej úpravy.

27. Na druhej strane, aj keby ústavný súd dospel k názoru o akceptovateľnosti tvrdení sťažovateľa, z hľadiska nerešpektovania zákonných kritérií pre priznanie trov obhajoby, namiatané pochybenie okresného súdu zjavne nemá ústavnú relevanciu a nejde o takýto výnimočný a extrémny prípad, aby ústavný súd zasiahol do napadnutého rozhodnutia okresného súdu o trovách konania. Navyše, podstatné námietky, ktoré predniesol v konaní pred ústavným súdom sťažovateľ, predtým ani nenamietal v sťažnosti proti napadnutému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, teda v konaní o jeho sťažnosti. Ak teda sťažovateľ svoje argumenty k nesprávnej aplikácii vyhlášky a Trestného poriadku výslovne nepredniesol najprv v konaní pred všeobecnými súdmi, nemôže neskôr úspešne namietať ani porušenie svojich práv na ústavnom súde. Ústavný súd sa preto bližšie nezaoberal konkrétnymi námietkami sťažovateľa, riadiac sa princípom sebaobmedzenia a zdržanlivosti (m. m. PL. ÚS 3/09, PL. ÚS 95/2011, I. ÚS 76/2011, I. ÚS 314/2011).

28. Ústavný súd v závere považuje za potrebné uviesť, že samotná skutočnosť, že v konečnom dôsledku môže nastať stav, keď nebudú uspokojené všetky nároky advokáta pri zastupovaní klienta na súde, nemusí viesť k protiústavným dôsledkom. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (Van der Musselle proti Belgicku, rozsudok z 23. 11. 1983, séria A, č. 70), v ktorom bolo zdôraznené, že riziko spojené s výkonom určitej profesie, kam spadá i riziko neuhradenia odmeny za odvedenú prácu, je na druhej strane vyvážené výhodami súvisiacimi s výkonom tejto profesie (pozri aj I. ÚS 246/09).

29. Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol v tejto časti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu